

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЧИСТИЙ ПРИБУТОК В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ

Анотація. У статті розглянуто досвід відображення та принципові відмінності понять «фінансові результати» та «чистий прибуток» в зарубіжних країнах (Німеччина, Франція та США).

Ключові слова: фінансові результати; чистий прибуток; звіт про прибутки і збитки.

THE RELATIONSHIP BETWEEN FINANCIAL RESULTS AND NET PROFIT IN FOREIGN COUNTRIES

Abstract. The article considers the experience of reflection and fundamental differences between the concepts of "financial results" and "net profit" in foreign countries (Germany, France and the United States).

Keywords: financial results; net profit; profit and loss statement.

Важливою умовою успішної діяльності будь-якої організації є грамотне ведення обліку фінансових результатів, оскільки тільки в цьому випадку можна отримати об'єктивну інформацію для їх аналізу і прийняти вірне управлінське рішення.

Діяльність організацій на міжнародному ринку вимагає знання особливостей обліку і аналізу фінансових результатів зарубіжних партнерів, які, йдуть по шляху зближення з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). В результаті процесу глобалізації дана проблема набула більшої актуальності, так як вимоги користувачів до звітності організацій стали більш жорсткими і в найближчому майбутньому ведення обліку та проведення аналізу фінансових результатів без використання міжнародних стандартів буде проблематично. Вивчення зарубіжної практики обліку і аналізу фінансових результатів організації дозволить вирішити одну з актуальних проблем нашої економіки - приведення існуючої системи бухгалтерського обліку та звітності у відповідність з міжнародними стандартами.

У зарубіжній практиці виділяють три основні підходи. По-перше, фінансовий результат розглядають як зміну величини чистих активів організації протягом звітного періоду. Розмір чистих активів визначається як вартісна оцінка сукупного майна організації за вирахуванням загальної суми його заборгованості і додаткових внесків власників. По-друге, фінансовий результат виступає як різниця між величиною доходів і витрат діяльності організації. По-третє, фінансовий результат трактується як зміна величини власного капіталу організації протягом звітного періоду.

Вихідним моментом при визначенні фінансового результату в зазначених підходах є розрахунок результату, що відображає ефективність використання вкладеного власником капіталу. При цьому прибуток трактується як складова власного капіталу, тобто його приріст протягом певного часу. Для відображення фінансових результатів діяльності організацій в зарубіжній практиці складається обов'язкова форма бухгалтерської (фінансової) звітності - «Звіт про фінансові результати».

У Німеччині звіт про прибутки і збитки має вертикальну форму, а складається він у витратному і функціональному форматах. В основі першого з них лежить уявлення про те, що показником діяльності організації є, не тільки обсяг продажів, але і обсяг виробництва і споживання товарно-матеріальних запасів, а також ресурси, які переважно беруть участь в збільшенні основного капіталу. Витрати в такому звіті класифікуються за типами незалежно від місця їх виникнення. Специфіка функціонального формату полягає в трактуванні надзвичайних статей, в порядку віднесення витрат на матеріали, в формуванні

статті податків, де відображають тільки податки з прибутку, інші податки відносять до складу витрат на реалізацію або адміністративних витрат.

У Франції для подання звіту про фінансові результати використовуються дві форми - вертикальну і горизонтальну, а основним підходом при його формуванні є концепція виробництва, де в якості бази взята вироблена валова продукція за звітний рік, тобто сума реалізованої, складованих і спрямованої на власні потреби продукції. У свою чергу витрати пов'язані з формуванням собівартості всієї валової продукції, а не тільки реалізованої. Витрати французького підприємства класифікуються за елементами, що дозволяє виявити різні сальдо: валова додана вартість; валова експлуатаційна прибуток; експлуатаційна прибуток; поточний прибуток; чистий прибуток.

Згідно зі стандартами США, звіт про прибутки і збитки може мати дві форми: одноступеневу і багатоступеневу. При використанні одноступеневої форми, яка відрізняється простотою, всі доходи і витрати групуються окремо, і різниця між ними становить чистий прибуток. Багатоступенева форма є більш складною і являє собою послідовний розрахунок чистого прибутку при ув'язці відповідних доходів і витрат. Після внесення даних про прибутки (збитки) в результаті узагальненого ефекту від зміни облікової політики (за вирахуванням податку) до звіту про прибутки і збитки проводиться визначення величини чистого прибутку, а потім формується інформація про чистий прибуток, що припадає на одну акцію. При наявності можливості використовувати будь-яку з них друга форма вважається краще.

В даний час бухгалтерський облік у всьому світі розвивається по шляху зближення з Міжнародними стандартами фінансової звітності. Так в більшості європейських країн організації, цінні папери яких розміщено на біржі, зобов'язані складати звітність за МСФЗ, пристосувавши їх до національних бухгалтерських вимог. Порядок розкриття в міжнародній звітності фінансових результатів докладно розглянуто в МСФЗ 1 "Подання фінансової звітності» і МСФЗ 8 "Облікові політики, зміни в облікових розрахунках і помилки». Розширення кола компаній, які зобов'язані складати звітність за МСФЗ, сприяє сприяння зусиль держав, що входять до СОТ і ЄС, спрямованих на стимулювання складання звітності, зрозумілою всім закордонним користувачам [1].

Таким чином, процеси зближення національних систем звітності з МСФЗ характерні і для ряду європейських країн. Планується, що США, які використовують в даний момент власні стандарти ГААП, також в недалекому майбутньому будуть складати звітність згідно з міжнародними стандартами.

Однією з найважливіших завдань обліку фінансових результатів є їх ефективний і достовірний аналіз. Зарубіжні організації в аналітичних цілях розраховують кілька показників прибутку. Крім тих з них, які знаходять відображення в звіті про прибутки і збитки (прибуток від операційної, фінансової діяльності, поточна і чистий прибуток), аналізу підлягають і інші її індикатори. По-перше, номінальна, тобто фактично отриманий прибуток. По-друге, реальний прибуток - номінальний прибуток, скоригований на рівень інфляції. По-третє, мінімальний прибуток - прибуток, який після сплати податків забезпечує підприємству мінімальний рівень прибутку на вкладений капітал, що дорівнює середнім відсотком ставки банків по депозитах, що склався за досліджуваний період. По-четверте, нормальний прибуток, відповідний середній нормі прибутку на капітал і представляє собою мінімальну винагороду підприємцю, утримує його в обраній ним галузі діяльності. По-п'яте, цільовий прибуток - прибуток, що залишається після сплати податків і відповідає потребам підприємства в його соціальному і виробничому розвитку. По-шосте, максимальний прибуток - прибуток, що є основною цільовою установкою для організації, орієнтований на досягнення певного припливу грошових коштів (готівки) в певні періоди. Він досягається при такому обсязі діяльності, коли граничний дохід дорівнює граничним витратам. По-сьоме, недоотриманий прибуток (витрати втрачених можливостей) - грошові доходи, які могло б отримати підприємство (фірма) при більш вигідному використанні належних їй ресурсів. По-восьме, потік готівки, який визначається шляхом додавання до чистого прибутку амортизаційних відрахувань, а також відрахувань до фонду вибуття. По-дев'яте, показники валового і чистого самофінансування. Перший обчислюється шляхом вирахування з потоку готівки розподіленого прибутку, другий - як різниця між валовим самофінансуванням і амортизаційними відрахуваннями, а також відрахуваннями в резервні фонди. По-десяте, підприємницький прибуток (дохід), коли до «поток готівки» додають податок на корпорації і суму за статтею «Інші резервні відрахування», за винятком тієї її частини, яка

міститься в «потоці готівки», а також фінансові витрати за довгостроковими зобов'язаннями і мінус інші прибутки і доходи від фінансових операцій.

Вважається, що підприємницький дохід є більш точним показником, ніж балансовий прибуток. Зазначені показники розраховуються і аналізуються в рамках поточного аналізу фінансових результатів. Крім нього за кордоном активно практикується оперативний аналіз, заснований на даних первинного обліку і безпосереднього спостереження за роботою кожної структури і кожного працівника зокрема, на бесідах з постачальниками, покупцями, працівниками організації. Зарубіжні організації проводять також перспективний (прогнозний) аналіз фінансових результатів, сутність якого полягає в розгляді індикаторів з позицій майбутньої перспективи (місяць, квартал, рік, 2-3 року, 5 років і більше). Оцінка фінансових результатів діяльності організації в даному випадку проводиться в порівнянні з планом і попереднім періодом. При цьому, забезпечується порівнянність показників і виключається ціновий вплив в умовах інфляції. В ході аналізу з'ясується, зуміло підприємство отримати запланований прибуток; з яких причин, якщо таке зафіксовано, не забезпечено виконання планів по прибутку; хто винен - погане планування або погана робота.

Для поглиблення аналізу закордонні підприємства більш детально вивчають всі резерви зростання прибутку на предмет реальної можливості їх реалізації з метою отримання більш високого прибутку. З метою підвищення достовірності прогнозних розрахунків прибутку розробляється прогноз на квартал, місяць. Факторна модель прибутку від реалізації продукції дозволяє встановити зміну прибутку за рахунок кількості (обсягу) реалізованої продукції, її структури, відпускних цін, питомих змінних витрат і постійних витрат підприємства. Перевага розглянутої методики аналізу прибутку полягає в тому, що при її використанні враховується взаємозв'язок елементів моделі, зокрема обсягу продажів, витрат і прибутку. Це забезпечує більш точне обчислення впливу факторів і, як наслідок, більш високий рівень планування і прогнозування фінансових результатів.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що фінансовий результат організації в зарубіжних країнах виступає більш широким поняттям, ніж чистий прибуток звітного періоду, і визначається не тільки як різниця між доходами і витратами, а й як приріст чистих активів або приріст власного капіталу. Принципові ж відмінності в порядку обліку фінансових результатів організацій в зарубіжних країнах (Німеччині, Франції та США) існують як за формою (горизонтальне або вертикальне уявлення, структура), так і по суті (порядок розрахунку показників). Але, незважаючи на це, у всіх облікових системах відповідна інформація відображається у звіті про прибутки і збитки, який є обов'язковим для складання. Крім того, для європейських країн характерно застосування міжнародних стандартів фінансової звітності, адаптованих до національних бухгалтерських вимог. Зарубіжна практика аналізу фінансових результатів відрізняється розрахунком цілого ряду додаткових показників прибутку (номінальної, реальної, мінімальної, нормальної, цільової, максимальної, недоотриманої, потоку готівки, показників валового і чистого самофінансування) в рамках поточного, оперативного та перспективного аналізу. Крім того, в країнах з розвиненими ринковими відносинами широко застосовується маржинальний аналіз прибутку, який базується на розподілі витрат на змінні і постійні і категорії маржинального доходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності: Міжнародний документ від 01.01.2012 Дата оновлення: 12.03.2013. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 23.02.2021).

Терновська Валерія Сергіївна, здобувач освіти освітньо-професійної програми «Бухгалтерський облік», Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, Кременчук, e-mail: 1hilludmila@gmail.com

Хиль Людмила Петрівна, викладач циклової комісії економіки та управління, Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, Кременчук, e-mail: 1hilludmila@gmail.com

Ternovska Valeria Serhiivna, student of the educational-professional program "Accounting", Kremenchug Flight College of Kharkiv National University of Internal Affairs, Kremenchuk, e-mail: 1hilludmila@gmail.com

Khil Lyudmyla Petrovna, Lecturer of the Cycle Commission of Economics and Management, Kremenchuk Flight College of Kharkiv National University of Internal Affairs, Kremenchuk, e-mail: 1hilludmila@gmail.com